

OPINTOPIIRIKURSSIT – OPETTAJAN OPAS / 30.8.2004

Sisällys

Lukijalle

1. Opettajan muistilista

Kurssin suunnittelu

Kurssin läpivienti

2. Kurssin suunnittelu

Oppimistavoitteet – selkeät ja konkreettiset

Oppisisällöt – mikä materiaali on tarpeen oppimistavoitteiden saavuttamiseksi

Oppimisen arviointi – keskitytään oppimistavoitteiden saavuttamisen arvioimiseen

Oppimismenetelmät – millä keinoin oppimistavoitteisiin voidaan päästä

3. Kurssin läpivienti

Yleinen läpinäkyvyys

Motivointi

Ohjeistus

Muita asioita (omaksi ja muiden tueksi)

Ryhmien muodostaminen

Miten saada ryhmät toimimaan hyvin?

Miten voidaan välttää vapaamatkustus?

Liite 1: Esimerkki kurssin rakenteesta

Liite 2: Esimerkki ryhmän toiminnan itsearviointiin

Liite 3: Esimerkki ryhmän tuotoksen arviointiin

Opintopiirikurssit – opiskelijan opas

Lukijalle

Mikäli tietojenkäsittelytieteen laitoksella kokeiltu opintopiireihin perustuva kurssien organisointi ei ole sinulle ennestään tuttu, kannattaa aloittaa lukeminen liitteestä 1 (Esimerkki kurssin rakenteesta). Tämän opettajan oppaan on tarkoitus auttaa opettajia opintopiirikurssien menestyksellisessä suunnittelussa ja toteuttamisessa. Oppaan ovat koonneet Jaakko Kurhila ja Heikki Lokki kokeiluista saatujen tähänastisten kokemusten pohjalta.

1. Opettajan muistilista

Kurssin suunnittelu

Mieti kurssin *oppimistavoitteet*. Suunnittele ja toteuta kurssistasi kokonaisuus, jossa:

- kurssin rakenteet,
- toimintamallit, luennot ja ohjaus,
- tehtävät ja oppimateriaalit ja
- arviointikäytännöt

palvelevat oppimistavoitteiden saavuttamista. Oppimistavoitteet ovat selkeät ja konkreettiset, mutta painottavat syvällistä asian hallintaa. Oppisisällöissä painottuu opiskelijoiden aktiivinen *tekeminen*, eli opiskelun voi aloittaa tehtävällä. Oppimisen arvioinnissa keskitytään *oppimistavoitteiden saavuttamisen arviointiin*. Hyviä arviointimenetelmiä – joskin raskaita sekä opettajalla että opiskelijalle – ovat portfoliot ja oppimispäiväkirjat.

Kurssin läpivienti

Ennen kuin opintopiirit mielletään "normaaliksi" tavaksi opiskella, niiden käyttö on syytä perustella opiskelijoille. Muutenkin on hyvä noudattaa yleisen läpinäkyvyyden periaatteita. Opettajan asenne, joka rohkaisee kysymään ja vastaamaan, on tärkeä.

Onnistunut kurssin läpivienti vaatii hyvän ohjeistuksen. Ohjeissa on kerrottava tavoitteet, toimintatavat ja aikataulut. On kerrottava, mitä kurssin suorittamiseksi vaaditaan ja pidettävä kiinni lupauksista. Alkuvaiheessa on tarpeen myös ohjeistaa opintopiirin toimintaa: roolitusta, vastuuta, aktiivisuutta ja ymmärtämiseen painottuvaa opiskelua ulkoa muistamisen sijaan.

2. Kurssin suunnittelu

Kurssin rakenteiden suunnittelu kannattaa tehdä siten, että kurssi on mielekäs kokonaisuus, jossa rakenteet rohkaisevat tai pakottavat yhteistyöhön ja kurssin suoritus kaikkine vaiheineen on huolellisesti ohjeistettu ja aikataulutettu. Työnjako, eli opettajan, assistenttien ja opiskelijoiden vastuut kannattaa kirjata esim. kurssin verkkosivulle.

Oppimistavoitteet – selkeät ja konkreettiset

Mikä on olennaista kurssissasi? Mitä haluat, että opiskelijat osaavat kurssin jälkeen? Kuvaa selkeästi ja ytimekkäästi, mitä opiskelija osaa *tehdä* käytyään kurssin, ja *kerro se kurssin osallistujillekin* esim. kurssin verkkosivulla. Esitä oppimistavoitteet muodossa: Kurssin lopussa opiskelija pystyy listaamaan, laskemaan, arvioimaan, soveltamaan, selittämään, ennustamaan, mallintamaan sen ja sen asian. Älä käytä tavoitteiden määrittelyssä sanoja "oppia" tai "ymmärtää", koska niiden saavuttamista on sekä opettajan että opiskelijan vaikea arvioida. Periaatteessa kurssin kunkin kokonaisuuden, osion tai luennon sisältökin pitäisi ajatella samalla tavoin oppimistavoitteiden kautta.

Tavoitteissa voidaan erotella useita tietämyksen tasoja (esimerkiksi Bloomin klassisen taksonomian mukaan). On toivottavaa, että kurssin kaikki tavoitteet eivät ole hierarkian alimmilla tasoilla. Alin taso on "ulkoa muistaminen": esimerkki tavoitteesta on *listaa, poimi*. Toinen taso on "alkeellinen ymmärrys": *selitä, kuvaile*. Kolmas taso on "soveltaminen": *sovella, laske, ratkaise*. Neljäs taso on "analysointi": *johda, luokittele*. Viides taso on "syntetisointi": *suunnittele, muotoile*. Kuudes taso on "evaluointi": *päättelä ja perustelee, valitse ja perustelee*.

Kun oppimistavoitteet ovat kaikkien tiedossa, opettajankin on helpompi keskittyä opetuksessaan olennaiseen. Kaikkia yksityiskohtia ei tarvitse käydä läpi opettajaohjoisesti luennoilla. Opiskelijat tietävät, että tämä ja tuo on osattava, jolloin oppimiseen voidaan sitoutua entistä paremmin; ainakin opiskelijoiden on helpompi arvioida omaa osaamistaan.

Oppisisällöt – mikä materiaali on tarpeen oppimistavoitteiden saavuttamiseksi

Kurssin vastuuhenkilö on alueen asiantuntija. Hänen kannaltaan suurin työ on luentojen ja erityisesti opintopiireille annettavien laajojen tehtävien muokkaaminen oppimista tukeviksi. Se on haastavaa ja aikaa vievää: tehtävien on oltava sellaisia, että ne kattavat opettavan alueen mahdollisimman laajasti eikä niitä pysty jakamaan ryhmän kesken. Jos tehtäviä pystyy jakamaan, kurssin rakenteiden on oltava sellaisia, että kunkin opiskelijan osaaminen voidaan jotenkin varmistaa.

Laadi siis tehtävät, jotka taluttavat opiskelijan saavuttamaan määrittelemäsi oppimistavoitteet. Osa tavoitteista voi liittyä tietoihin, osa taitoihin. Käsitteellisten asioiden haltuunotto kuuluu yliopisto-opiskeluun ("oman käsitejärjestelmän" kehittäminen ja muodostaminen, ei pelkästään "etsien sopivia vastauksia etukäteen oletettuihin tenttikysymyksiin").

Käsitteellisen asian syvälliseen ymmärtämiseen tarvitaan yleensä esimerkkejä, jotka sitovat oppijan aikaisemman tietämyksen uudelle käsitteelliselle tasolle. Muista, että mikäli uusi käsite on opetuksen lähtökohhta, on se vaikeampi ymmärtää kuin jos se samainen käsite on opetuksen tavoite. Kurseilla tarvittavat pohjatiedot ja –taidot saatetaan opiskelijoiden tietoon esim. kurssin verkkosivulla.

Oppimisen arviointi – keskitytään oppimistavoitteiden saavuttamisen arvioimiseen

Kuulusteluissa on olennaista keskittyä nimenomaan *oppimistavoitteiden saavuttamisen* arvioimiseen; siksi perinteinen tentti ei ole paras tapa arvioida osaamista, jos kurssilla on tehty ryhmässä suhteellisen pitkäkestoisia projekteja avoimista ongelmista.

Arvioinnin tarkoitus on oppimisen ohjaaminen ja tukeminen niin, että opiskelija saa palautetta omasta oppimisestaan ja pystyy tarkastelemaan omia heikkouksiaan ja vahvuuksiaan. Käytännössä arviointi on usein vain edistymisen kontrollia, joka rohkaisee huonoihin opiskelutottumuksiin (pänttäämiseen eikä syvälliseen ymmärtämiseen). Oppimista tukevia ja itsearviointia kehittäviä arvioinnin muotoja ovat esimerkiksi portfoliot ja oppimispäiväkirjat. Massakurssilla tentti voi kuitenkin olla käytännöllisempi tapa; kunhan tenttikysymykset ovat linjassa kurssin toiminnan kanssa.

Arviointi antaa myös opettajalle palautetta kurssin onnistumisesta ja siten auttaa opetuksen kehittämisessä. Opiskelijoiden vastauksista näkee, tulivatko keskeiset

käsitteet ymmärretyiksi, oliko opetus tarkoituksenmukaista, jne. Erityisesti tiedon muokkausta vaativat kysymykset paljastavat, onko kurssin aikana opittu sovelluskelpoista tietoa.

Oppimismenetelmät – millä keinoin oppimistavoitteisiin voidaan päästä

Kurssilla voidaan käyttää oppimistavoitteista riippuen erilaisia oppimismenetelmiä. Tämä opas keskittyy kuitenkin vain opintopiirimuotoisiin kurssisiin.

Ryhmätyöskentelyssä on tärkeää, että kaksi yhteistoiminnallisen oppimisen peruspilaria toteutuu: positiivinen riippuvuus ryhmästä ja yksilön vastuu ryhmälleen. Eli kunkin ryhmän jäsenen on voitava luottaa siihen, että muut tekevät osuutensa. Jos joku ei tee osuuttaan, koko ryhmä joutuu vastaamaan seurauksista. Lisäksi kaikkien ryhmän jäsenten on pystyttävä osoittamaan oppimistavoitteiden saavuttaminen (eli vaikka työn jakaisikin, kaikkien on osattava kaikki). Tämä asia on syytä kertoa hyvin selvästi myös opiskelijoille kurssin alussa.

3. Kurssin läpivienti

Yleinen läpinäkyvyys

Kurssin opettaja on olemassa opiskelijoita varten. Hänen on autettava parhaan kykynsä mukaan opiskelijoita oppimaan. Opettaja ei ole opiskelijan vastakohta, vaan opettaja ja opiskelija ovat samalla puolella. Siksi opettajan on kurssia suunnitellessaan ja kurssia toteuttaessaan pelattava mahdollisimman avoimin kortein. Oppimistavoitteiden on oltava selvät ja ne on kerrottava opiskelijoille. Ylipäänsäkin on hyvä kertoa, miksi kurssilla tehdään ryhmätöitä (motivointi). Selkeä ja kattava ohjeistus aikatauluineen on myös oleellista.

Motivointi

Kaikki eivät pidä ryhmätöistä; joillakin on huonoja muistoja kouluajoilta ja jotkut ajattelevat ryhmän hidastavan omaa oppimista. Kokemus laitoksella pidetyistä opintopiirikurkseista kuitenkin on, että ryhmätyön arvo ymmärretään. Kannattaa silti aluksi perustella myös opiskelijoille, miksi juuri tällä kurssilla tehdään ryhmätöitä.

Ryhmätyötaitojen oppiminen on tärkeää työelämän kannalta. Ja kun selvittää asiaa ryhmälleen, oppii "huomaamattaan". Yliopisto-opiskelun tavoitteena ei ole, että pystyy osoittamaan tietämyksensä, vaan että osaa oppia (oman potentiaalini ymmärtäminen ja kyky ylittää itsensä). Siksi voisi olla perusteltua, että tenttivaihtoehtoa ei tarvitsisi edes tarjota, vaan kaikkien voisi vaatia ottavan osaa opintopiireihin (erityisesti pienillä kurseilla). Jos kurssin rakenteet (toimintamuodot ja tehtävät) tukevat menetelmää ja opiskelijat kokevat saavansa riittävästi tukea ja ohjausta, vastustajatkin tulevat riittävässä määrin mukaan. Lisäksi voi muistuttaa, että yhteistoiminnallisessa menetelmässä myös oppii paremmin kuin yksin.

Ryhmätyöskentelyä tukevaan kulttuuriin kasvamista kannattaa rohkaista. Vaikka kurssi ei olisikaan opintopiirikurssi, omaehtoiset opintopiirit ovat mainio tapa opiskella. Sama opintopiiri voi pysyä yhdessä kurssista toiseen.

Kertauksena: Yleiseen motivointiin liittyen on hyvä muistaa, että

- tehtävät kytkeytyisivät jollain lailla tuttuihin ilmiöihin, aiemmilla kursseilla esiintyneisiin asioihin tai konkreettisiin tietojenkäsittelijänä eteen tuleviin töihin tms.,
- oppimistavoitteet ovat selkeät ja opiskelijoiden tiedossa,
- toiminta kursseilla on selkeässä yhteydessä oppimistavoitteiden saavuttamiseen (eli tehtävät kehittävät tavoitteissa määritellyjä taitoja),
- opiskelijoilla olisi ainakin jonkin verran valinnan mahdollisuuksia esimerkiksi tehtävien valinnassa tai käytettävien menetelmien suhteen ja
- kokeet mittaavat oppimistavoitteiden saavuttamista (ei tahallisia kompia tai gaussittamista eli arvosanojen ei tarvitse muodostaa normaaliajakautta: jos kaikki osaavat hyvin, kaikkien on saatava hyvä arvosana)

Ohjeistus

Kun kurssin toimintamuodot ovat monimutkaiset, kattava ja selkeä ohjeistus on aivan välttämätön. Epätietoisuus aiheuttaa eniten vastustusta. Ohjeissa on kerrottava tavoitteet, toimintatavat ja aikataulut. On kerrottava, mitä kurssin suorittamiseksi vaaditaan ja on pidettävä kiinni lupauksistaan. Alkuvaiheessa on tarpeen myös ohjeistaa opintopiirin toimintaa: roolitusta, vastuuta, aktiivisuutta, ymmärtämiseen painottuvaa opiskelua muistamisen sijaan.

On hyvä muistaa, että jos kurssin rakenne on sellainen, että opiskelijoiden pitää lukea materiaali ennakkoon, liian moni ei lue materiaalia. Kurssin rakenteiden on kevyesti pakotettava siihen, eli opiskelijoilla on oltava syy lukea materiaalia. Hyvä syy on annettu tehtävä: jos ei lue, ei voi osata. Jos kaikkea ei pysty sisällyttämään tehtäviin ja luentoihin, ylijäävän materiaalin voi kuitenkin ilmoittaa tulevan tenttiin. Tämä saattaa aiheuttaa protesteja, jolloin opiskelijoille voikin antaa selkeitä "lukuohjeita". Kokemus TKTL:lla on osoittanut, että parhaimmillaan opintopiiriopiskelu johtaa tilanteeseen, jossa ei luoteta pelkästään luentomateriaaliin, vaan hankalien ongelmien edessä työtä hajautetaan ryhmän sisällä ja käytetään luentomonisteiden lisäksi muita kirjoja ja netistä löytyvää materiaalia.

Opettajan on myös muistettava ohjeistaa mahdolliset assistentit huolellisesti. Jos kurssityyppi poikkeaa paljon totutusta, opettajan kannattaa säilyttää hyvä kosketus "kenttään" eikä ajatella, että karsittu määrä luentoja riittää täyttämään opettajan velvollisuuden kurssin opiskelijoita kohtaan. Opettajan ja assistenttien on syytä pitää keskenään säännöllisesti seurantapalavereita.

Muita asioita (omaksi ja muiden tueksi)

Dokumentointi ennen kurssia ja sen aikana (esimerkiksi päiväkirja) on erittäin hyödyllinen itselle ja kokemuksen jakamiseksi. Näitä kysymyksiä voi miettiä sekä kurssin aikana että sen jälkeen:

- Toimintamuodot: arviointikäytännöt, kurssin rakentuminen ja työtehtävät, yksittäiset kikat ongelmatilanteisiin, aikataulutus.
- Oppisisältö: oppimistavoitteet, ydinaines.
- Yhteistoiminta ja sosiaalisuus: ryhmät, roolit, opettajan ja vertaisten tuki.
- Miten aikatauluongelmat voidaan hoitaa?
- Miten opiskelijoiden muutosvastarinta kannattaa kohdata?
- Miten saadaan opiskelijat motivoitua opiskeluun?

- Miten voidaan toimia, jos opiskelijoiden esitiedoissa on aukkoja?
- Miten voidaan välttää vapaamatkustus?

Jos opetusresursseja (henkilötyöaikaa) kuluu enemmän kuin ennen (lukuun ottamatta materiaalin muokkaukseen – lähinnä uudenlaisten tehtävien valmistamiseen – käytettyä aikaa), kurssin suunnittelu tai läpivienti on epäonnistunut. Tarkoitus on siirtää vastuuta ja tavallaan myös opetuskuormaa opettajilta opiskelijaryhmille ja kanssaopiskelijoille.

Jos opettajasta tuntuu siltä, että opiskelijat osaavat kurssin jälkeen vähemmän kuin vastaavan luentokurssin jälkeen, kyse voi olla myös siitä, että opintopiirikurssilla tyyppillisesti pystyy seuraamaan opiskelijan oppimista paremmin (jolloin mahdollinen osaamattomuus näkyy selvemmin).

Ryhmien muodostaminen

Vaikka täysin satunnainen tai omaehtoinen (opiskelijat muodostavat ryhmät itse) ryhmäytyminen on nopein ja helpoin, tutkimuskirjallisuus väittää, että kyvyiltään eritasoisista opiskelijoista saa toimivimmat ryhmät. Pääasia on siis, että hyvät eivät ryhmäydy keskenään ja jätät huonoja yhteen ryhmään. Tämä voidaan toteuttaa raskaasti tasokokeella tai omaehtoisen kylkiäisenä tyyliin "ryhmässä ei saa olla kuin yksi, joka on saanut siitä-ja-siitä esitietokurssista kolmosen".

Ryhmän toiminnassa on erilaisia vaiheita. Ensinnäkin *muodostumisvaihe*, jossa opettajalta odotetaan selkeitä ohjeita käyttäytymisestä ja ryhmän toiminnasta. Seuraava vaihe on usein *kuohuntavaihe*, jossa jäsenet testaavat toisiaan ja opettajaansa. *Normien luomisvaiheessa* ilmapiiri selkiytyy ja osallistujat alkavat luoda toimintanormeja ja asettaa yhteisiä tavoitteita. Vasta *toteuttamisvaiheessa* ryhmä työskentelee tehokkaasti tehtävänsä mukaisesti.

Lopettamisvaiheessa ryhmä pysähtyy arvioimaan toimintansa tuloksia. Hyvin tehty työ jättää onnistumisen kokemuksiä. Hyvät onnistumisen kokemukset kannustavat lisäoppimiseen.

Entä jos (kun) ryhmässä muodostuu roolijako, jossa jotkut ovat viimeistelijöitä ja toiset ongelmanratkaisijoita (viimeistelijät - vaikka ovatkin tehneet paljon työtä ryhmässä - eivät pärjää kokeissa)? Kaikkia opiskelijoita pitää rohkaista tarttumaan ongelmaan ja luonnostelemaan ratkaisua pelkän viimeistelyn sijaan. Rooleja voi myös kierrättää tietoisesti (vetäjä, sihteeri, nurkkien siivoaja, toimittaja, ryhmätoiminnan evaluaattori...), jotta tahallinen tai tahaton vapaamatkustus vähenisi. On vain hyvä, että kukin pääsee osallistumaan tehtäviin, jotka ovat omien kykyjen ääri rajoilla.

Miten saada ryhmät toimimaan hyvin?

Kannattaa kerrata olennaiset/tarvittavat ryhmätyötaidot luennolla:

- Auta muita menestymään.
- Ota vastuuta itsesi lisäksi myös ryhmästäsi.
- Ota vastuu ryhmän tuotoksista.
- Osoita luottamusta toisia kohtaan olemalla avoin.
- Kuuntele, mitä muut sanovat.
- Kysy muiden mielipiteitä.
- Pyydä toisilta apua.
- Ole aktiivinen, osallistu – aktiivisena on mukavampi olla kuin passiivisena.

- Vaihda yhteisiä tietoja ja materiaaleja sekä kerro työtavoistasi.
- Kannusta toisia.
- Ole kriittinen asioille – ei ihmisille.
- Tee oma osuutesi yhdessä sovitulla tavalla ja yhdessä sovitussa aikataulussa.

Opiskelijoilla täytyy olla motivaatio auttaa ryhmäläisiään. Siksi ei voi esim. gaussittaa tuloksia, vaan muiden auttamisesta pitää olla aitoa hyötyä.

Entä jos ryhmä ei toimi ollenkaan? Ryhmällä voi olla oikeus antaa kenkää toivottomalle tapaukselle esim. kahden varoituksen jälkeen. Tai ryhmän vetäjä voi uhata omalla eroamisella. (Eroajan/erotettavan pitää löytää uusi ryhmä itse - eroajalla ei yleensä vaikeuksia, erotetulla on hankalampaa). HUOM! Näin pitkälle ei tarvitse juuri koskaan mennä.

Havaittuihin ongelmiin kannattaa puuttua heti. Opettajan on mietittävä, miten hän ongelmiin puuttuu. Väliintulon tulisi olla ohjaava, valmentava ja "huomaamaton", jotta vastuu ryhmän toiminnasta pysyy ryhmällä itsellään.

Kokemus TKTL:lla on osoittanut, että keskeinen ongelma kaikilla kursseilla on opintopiiriin opiskelijoiden aikataulujen yhteensovittaminen. Yksi mahdollisuus on jakaa ensimmäisessä laskuharjoitusryhmän yhteisessä tapaamisessa tyhjä lukujärjestys koko viikolle (myös la ja su mukana) ja pyytää ihmisiä merkitsemään sellaiset ajat, jotka eivät heille sovi yhteiseen työskentelyyn. Näiden aikataulujen perusteella voi jakaa ryhmät, eikä aikaa tähän kaikkeen mene kuin 5 min.

Miten voidaan välttää vapaamatkustus?

Hyvä tapa on jo mainittu eksplisiittisten roolien kierrättäminen. Joka tapauksessa opiskelijoille pitäisi saada tunne, että heitä seurataan myös yksilötasolla eikä ainoastaan ryhmänä (positiivinen keskinäinen riippuvuus ryhmästä ja yksilöllinen vastuu).

Vapamatkustus ei ole useinkaan iso ongelma, jos pääosa arvosanasta tulee tentistä. Muita tapoja vähentää vapaamatkustusta on arvioituttaa ryhmällä omaa toimintaansa siten, että arviointi vaikuttaa arvosanaan merkittävästi. Raaka tapa on vaatia ketä tahansa ryhmän jäsentä olemaan valmis esittämään osia ryhmän työstä, ja antaa koko ryhmälle arvosana tämän yhden henkilön perusteella. Yhteisissä tilaisuuksissa läsnäoloa voi edellyttää.

LIITE 1: Esimerkki kurssin rakenteesta

A. Opintopiiriin perustuva suoritustapa

Luennot

Luentoja 1 kerta (2 tuntia) per viikko. Luennoilla käsitellään käsitteellisesti hankalia asioita. Kaikkea, mikä on aikaisemmin (4 tuntia per viikko) luennoilla esitetty, ei voida esittää! Keskiytetään olennaiseen. Ydinainesanalyysi auttaa jäsentämään.

Tehtävät

Kurssilla on muutama (2-5) isompi tehtävä, jotka ratkaistaan ryhmissä. Tehtävät keskittyvät ydinainesanalyysin antamiin olennaisiin kohtiin. Tehtävillä on deadlinet. Oppimateriaali, joka auttaa tehtävien ratkaisemisessa, osoitetaan selkeästi oppikirjasta, verkosta tai muusta materiaalista.

Kurssilla voi olla joukko (useita kymmeniäkin) pikkutehtäviä, jotka käydään läpi ryhmissä nopeasti, jotta jokainen voi varmistua tietonsa riittävästä tasosta.

Opiskeluryhmät

Kurssille ilmoitaudutaan laskariryhmiin kuten aikaisemminkin. Laskariryhmät jaetaan 3-5 opiskelijan opintopiireihin. Opintopiirien toiminta ohjeistetaan: mitä, milloin ja miten työskennellään. Isommat tehtävät tehdään opintopiireissä. Opintopiirit kokoontuvat sekä "omalla ajalla" että assistentin läsnä ollen. Jokaisen isomman tehtävän palautuksen yhteydessä opintopiiri arvioi toimintaansa, ehdottaa konkreettisia parannuksia toimintaansa ja antaa palautetta opettajille. Opintopiirillä on johtaja (ja sihteeri), joka voi vaihtua aina uudessa isommassa tehtävässä. Jokainen opintopiiri palauttaa assistentille yhden ratkaisun, joka on yhdessä tehty. Yksi laskarikerta (tunti ehkä riittää) jokaista isompaa tehtävää kohti käytetään ratkaisun esittämiseen (opintopiiri vuorollaan esittää ja muut kommentoivat). Voidaan käyttää myös vertaisarviointia, jolloin opintopiiri arvioi toisen opintopiirin työn. Opintopiiri saa pisteitä, jotka vaikuttavat jonkin verran kurssin arvosanaan. Pisteisiin vaikuttavat kirjallinen tuotos, itsearviointi ja suullinen esitys.

Pikkutehtäviä voidaan käyttää varmistamaan, että opiskelijat ovat kärryillä olennaisista asioista. Pikkutehtäviä voi käyttää kuten "ennakkoon ilmoitettuna pistokokeina", jotka assistentti tekee (suullisesti) tai ryhmä voi jakaa tehtävät ja kokoontua selittämään ratkaisut toisilleen.

Tentti

Tentistä saa pääosan pisteistä. Tentin kysymykset ovat linjassa ydinasian ja isompien tehtävien kanssa.

B. Vaihtoehtoinen suoritustapa

Osallistuminen luennoille ja omaehtoinen työskentely plus tentti. Assistentit eivät ohjaa eivätkä tarkasta individualistisesti tehtyjä töitä. Isommat tehtävät ja pikkutehtävät ovat verkossa - ratkaisut eivät.

C. Aikataulu 6-7 viikon kurssille, 3 isompaa tehtävää

1. viikko

- luento

- laskarikerta, jolloin muodostetaan opintopiirit, joiden jäsenet esittäytyvät, jaetaan isompi tehtävä sekä pikkutehtäviä – assari paikalla
- laskarikerta, jolloin pikkutehtävät käydään läpi ja katsotaan, että isomman tehtävän ratkaiseminen on lähtenyt hyvin käyntiin – assari paikalla
- opintopiiri kokoontuu ilman assaria

2. viikko

- luento
- laskarikerta, jolloin viimeistellään isompaa tehtävää – assari paikalla
- laskarikerta, jolloin palautetaan ja esitellään tuotokset. Jaetaan uudet pikkutehtävät ja uusi isompi tehtävä – assari paikalla
- assari antaa opintopiirille palautteen isommasta tehtävästä
- opintopiiri kokoontuu ilman assaria

Vastaava kahden viikon sykli jatkuu. 7 viikon kurssilla voidaan tehdä 4 isompaa tehtävää.

LIITE 2: Esimerkki ryhmän toiminnan itsearviointiin

Toivomme, että käytätte hetken aikaanne vastausten muotoilemiseen alla oleviin kysymyksiin joko yhteisesti tai kukin erikseen assarille, joka välittää arvioinnit anonymieina ryhmäläisille. Kommenttinne ovat tärkeitä tietojenkäsittelytieteen laitoksen opetuksen kehittämiseksi. Arvostamme lyhyitä vastauksia, joihin olennainen on kiteytetty. Pyrkikää olemaan avoimia. Kiitos!

Huom: Arvioikaa tässä vain opintopiiritointia - vastatkaa myös verkossa olevaan normaaliin kurssikyselyyn!

Palauttakaa vastauksenne __.__.200_ mennessä sähköpostitse "lähiopettajallemme" osoitteeseen:

KURSSIN TUNNISTETIEDOT (TÄYTETÄÄN VALMIIKSI OPISKELIJOILLE)

Kurssin nimi, ov:t ja vastuhenkilö sekä kotisivu

OPINTOPIIRIN JÄSENTEN PERUSTIEDOT

1. Opintopiirin jäsenten nimet - jos opintopiirin jäsenillä on ollut erilaisia tehtäviä (kuten puheenjohtaja, kokoonkutsuja, sihteeri yms.), niin ilmaiskaa tehtäväjako. Ilmaiskaa kunkin kohdalla myös mahdollinen ansiotyön määrä kurssin aikana (yksikkönä keskimäärin työtunteja viikossa) tai "ei töissä".
2. Opintopiirin "lähiopettajan" (laskarin ohjaaja) nimi.

OPINTOPIIRIN MUODOSTUMINEN

1. Miten opintopiiri muodostui? (Esimerkkejä: Sattumalta, koska istuttiin lähekkäin. Aakkojärjestyksen mukaan. Olimme tuttuja ennestään. Assari määräsi meidät. Olimme päättäneet jo etukäteen. Yhteensopivan aikataulun mukaan.)

OPINTOPIIRIN TOIMINTA

1. Mielestämme opintopiirissä opiskelu auttoi meitä oppimisessa. (Valitkaa kohdista 1.1 - 1.3 se, joka kuvaa opintopiiriänne parhaiten ja vastatkaa siihen.)

1.1 Jos olette samaa mieltä, niin mistä arvelette sen johtuvan.

1.2 Jos olette eri mieltä, niin mistä arvelette sen johtuvan.

1.3 Jos opintopiirin osuus oppimisessa oli yhdentekevä, niin mistä arvelette sen johtuvan.

2. Opintopiiri toimi hyvin ryhmänä, mikä ilmeni mm. siten, että siinä oli hyvä opiskella. (Valitkaa kohdista 2.1 - 2.3 se, joka kuvaa opintopiiriänne parhaiten ja vastatkaa siihen.)

2.1 Jos olette samaa mieltä, niin mistä arvelette sen johtuvan.

2.2 Jos olette eri mieltä, niin mistä arvelette sen johtuvan.

2.3 Jos suhtaudutte neutraalisti tähän, niin mistä arvelette sen johtuvan.

RUUSUT JA RISUT KURSSIN OPINTOPIIRITOIMINNASTA

1. Ilmaiskaa kaksi parasta seikkaa kurssin opintopiiritoinnassa.

2. Ilmaiskaa kaksi huonointa seikkaa kurssin opintopiiritoinnassa.

LIITE 3: Esimerkki ryhmän tuotoksen arviointiin

Kyselyllä on kaksi tarkoitusta: (1) kerätä tietoa tehtävien tekemisen onnistumisesta opintopiireissä ja (2) auttaa opintopiiriä oman toimintansa parantamisessa. Arvostamme lyhyitä vastauksia, joihin olennainen on kiteytetty. Pyrkikää olemaan avoimia. Kiitos!

Palauttakaa vastauksenne __.__.200_ mennessä sähköpostitse "lähiopettajallemme" osoitteeseen:

KURSSIN TUNNISTETIEDOT (TÄYTETÄÄN VALMIIKSI OPISKELIJOILLE)

Kurssin nimi, ov:t ja vastuhenkilö sekä tehtävä, jota arvio koskee.

OPINTOPIIRIN JÄSENTEN PERUSTIEDOT

1. Opintopiirin jäsenten nimet - jos opintopiirin jäsenillä on ollut erilaisia tehtäviä (kuten puheenjohtaja, kokoonkutsuja, sihteeri yms.), niin ilmaiskaa tehtäväjako.

OPINTOPIIRIN TOIMINTA

1. Kuinka monta kertaa tapasitte kasvatusten? Missä?
2. Mitä muita viestimiä (sähköposti, puhelin jne.) käytitte?
3. Osallistuivatko kaikki ryhmän toimintaan vähintään tyydyttävästi?

OPINTOPIIRIN TOIMIVUUS RYHMÄNÄ

1. Toimiko ryhmä hyvin? Jos toimi, niin mistä arvelette sen johtuvan. Jos ei, niin mistä arvelette toimimattomuuden johtuvan.
2. Miten aiotte parantaa ryhmän toimintaa?

TEHTÄVÄ

1. Oliko tehtävä laajuudeltaan sopiva? Ellei, oliko se liian laaja vai liian suppea?
2. Oliko tehtävän vaikeusaste sopiva? Ellei, oliko se liian vaikea vai liian helppo?
3. Oliko opintopiirin jäsenillä riittävästi pohjatietoja, joiden varaan uuden oppiminen rakentui?
4. Saitteko riittävästi tietoja (1) opettajilta ja (2) oppimateriaaleista tehtävän tekemiseen?

LIITE 4: Esimerkki opintopiirien keskinäiseen vertaisarviointiin

Alla olevien kohtien on tarkoitus auttaa opintopiiriä toisen opintopiirin tuotteen arvioinnissa. Palautteen antaminen ja vastaanottaminen on tärkeä osa oppimista! Arvostamme lyhyitä ja ytimekkäitä kommentteja. Käytetään soveltuvin osin. Pyrkikää olemaan avoimia ja rakentavan kriittisiä - arvioidaan sisältöjä ja jätetään henkilökohtaiset asiat taustalle. Kiitos!
Palauttaa vastauksenne __.__.200_ mennessä sähköpostitse myös "lähiopettajallemme" osoitteeseen: _____.

KURSSIN TUNNISTETIEDOT (TÄYTETÄÄN VALMIIKSI OPISKELIJOILLE)

Kurssin nimi, ov:t ja vastuhenkilö sekä tehtävä, jota arvio koskee.

OPINTOPIIRIEN PERUSTIEDOT

1. Arvioivan opintopiirin jäsenten nimet.
2. Arvioitavan opintopiirin jäsenten nimet.

KIRJALLINEN ESITYS

1. Onko annettu tehtävä ja ratkaisun vaiheet selostettu ymmärrettävästi? Jos on, niin mikä oli erityisen hyvää? Ellei, niin mitä ette ymmärtäneet?
2. Onko selostuksen yksityiskohtaisuus sopiva? Jos on, niin missä kohdassa erityisesti? Ellei, niin oliko tarpeettoman yksityiskohtaista vai yleisluontoista? Missä kohdassa?
3. Onko toisen opintopiirin selostuksen lukeminen hyödyllistä? Jos on, niin miksi? Ellei, niin miksei?
4. Muita mahdollisia huomioita.

SUULLINEN ESITYS

1. Ymmärsittekö tehtävän ja ratkaisun perusteet ja vaiheet? Mikä oli erityisen hyvää ja missä eniten parannettavaa?
2. Syntyikö keskustelua esityksen pohjalta? Jos syntyi, niin miksi? Ellei, niin miksei?
3. Onko toisten esitysten kuuleminen hyödyllistä oppimateriaalin tai jonkin muun oppimisen kannalta? Perustelkaa lyhyesti.
4. Muita mahdollisia huomioita.

OPINTOPIIRIKURSSIT – OPISKELIJAN OPAS

Kukaan muu kuin opiskelija itse ei voi saada oppimista aikaan. Kukaan ei tee sitä sinun puolestasi. Opiskelu vaatii aina työtä, ja harvoin se on pelkästään hauskaa; usein oppimiskokemukset voivat kuitenkin olla palkitsevia ja tuoda onnistumisen elämyksiä. Aktiivisuus opiskelussa on olennaista.

Miksi ryhmätöitä? Se on työnantajien mielestä osa, jota ei ole ollut riittävästi yliopisto-opiskelussa. Kun joudut selittämään muille ryhmäsi jäsenille, ymmärrät ainakin itse asian. Ryhmässä opitaan paremmin, myös arvosanojen valossa.

Toimiminen ryhmässä:

- Auta muita menestymään.
- Ota vastuuta itsesi lisäksi myös ryhmästäsi.
- Ota vastuu ryhmän tuotoksista.
- Osoita luottamusta toisia kohtaan olemalla avoin.
- Kuuntele mitä muut sanovat.
- Kysy muiden mielipiteitä.
- Pyydä toisilta apua.
- Ole aktiivinen, osallistu – aktiivisena on mukavampi olla kuin passiivisena.
- Vaihda yhteisiä tietoja, materiaaleja ja kerro työtavoitiasi.
- Kannusta toisia.
- Ole kriittinen asioille – ei ihmisille.
- Tee oma osuutesi yhdessä sovitulla tavalla ja yhdessä sovitussa aikataulussa.

Vaikka kurssilla tehtäisiinkin töitä opintopiireissä, omaa opiskelutekniikkaansa voi kehittää ja tehostaa. Hyvä tapa on kirjoittaa tiivistelmiä opiskeltavasta asiasta omin sanoin ja piirtää käsitekarttoja. Tehokasta on yrittää selittää asia kuvitteelliselle henkilölle tuijottamatta oppikirjaan. Tällöin joutuu tuottamaan keskeisiä asioita tekstistä, pitämään kokonaisuuden mielessään ja ottamaan huomioon lukijan tiedot ja taidot.

Muista myös, että mielekkäälle opiskelulle on pystyttävä varaamaan kohtuullinen keskeytyksetön aika.